

Romeinse Veldtocht Woerden

Auteur: Marycke Naber

Cattenbroekse Plas, Polder Breeveld, Oude Rijn, landgoed Bredius, Romeinse resten

Woerden stamt uit de Romeinse tijd, toen rond 40 na Chr. in het huidige centrum van de stad het castellum Laurium werd gesticht. Dat is in de loop der tijd vier maal herbouwd en in gebruik gebleven tot omstreeks 270. Bij opgravingen vanaf 1974 zijn restanten van onder meer het omgrachte fort, de handelsnederzetting (vicus), houten kadewerken en zes Romeinse schepen teruggevonden. In het centrum is naast andere monumenten het voormalige stadhuis uit 1501 te zien, waar veel Romeinse vondsten zijn te bezichtigen. Ondergronds bevindt zich het Drive-in Museum in parkeergarage Castellum, waar bij de aanleg ervan in 2003 het vrachtschip 'Woerden 7' is opgegraven. Dit is een van de zeven routes uit de wandelgids 'Romeinse Veldtochten' langs de noordgrens van het Romeinse Rijk. In de rijk geïllustreerde gids vind je meer achtergrondinformatie, daarnaast boeiende themaverhalen van de hand van historica Ester Smit, over het dagelijks leven van de Romeinen en de oorspronkelijke bewoners van het gebied.

Routebeschrijving

Rondwandeling vanaf Woerden NS, 14 km

- Verlaat het station via de uitgang Zuidzijde en loop RD, Van der Valk Boumanlaan. Ga de 1e straat LA, Minkemalaan, aan het eind RA langs het fietspad.
- Ga na de rotonde LA over het zebrapad, daarna LA en meteen RA over het tegelpad langs de vijver, aan het eind daarvan (vóór je eetcafé Fabels) RA langs het tegelfietspad.
- Sla voor de brug LA langs de Gebr. Grimmkade. Brug met rode leuning en negeren, ga daarna RA over het asfaltfietspad.
- Loop bij de kruising met de Monnetlaan RD, blijf ook aan het eind van het fietspad (na het brugje naar links) RD lopen (Cattenbroekerdijk). Ga na nr. 7 LA over het voetpad.
- Ga na een brugje aan het eind LA, een halfverhard pad. Dat loopt na een paar knikken langs recreatieplas Cattenbroek.
- Aan het eind van het pad ga je RA over de brug. Het asfaltvoetpad gaat over in een halfverhard pad. Ga in de haakse bocht naar rechts RD over het houten brugje.
- 1. Het smalle pad maakt twee bochten naar links, ga daarna het 1e smalle pad RA. Ga aan het eind, na het kunstwerk '3 Mijlpalen' en de brug RA, een asfaltweg.
- Ga aan het eind van de weg LA over het fietspad door de spoortunnel. Aan de rechterkant staat een zogenaamde Limespaal, bij de brug een informatiepaneel 'Welkom bij de grens'.

In de provincie Utrecht zijn ter gelegenheid van het Romeinenjaar 1997 twintig Limespalen geplaatst van Woerden tot Wijk bij Duurstede, om de grens van het Romeinse Rijk aan te geven. Over de brug bevindt zich links na ca. 100 m rustpunt Boomgaard De Oude Rijn.

- Ga na de brug schuin RA over het smalle pad, het jaagpad langs de Oude Rijn, dat in 1663 is aangelegd voor het jagen van de trekschuiten.
  - Loop RD onder de fietsbrug door. Ga aan het eind van het pad RD over het fietspad, onder de Limesbrug door, met op de pilaren Romeinse schoenen van keramiek.
  - Bij de volgende brug staat weer een Limespaal. Ga na de brug schuin RA over het asfaltpad langs het water.
  - Na het terras van restaurant De Lange Muur het asfaltpad naar links negeren. Ga daarna LA over het 2e houten brugje, daarna RA, het tegelpad over de houten brug.
2. Ga daarna de 1e klinkerweg RA, bij het kruispunt RD, Fort Oranje 25 t/m 31. Loop na de brug schuin RA over het klinkerpad, aan het eind LA over het asfaltpad langs het water.
- Ga RA over de fiets- / voetgangersbrug, steek de voorrangsweg over en ga LA over het fietspad, langs het kunstwerk Laur-um.

Op de Peutingerkaart (een 11e -eeuwse reproductie van een Romeinse kaart uit de derde eeuw) staat Woerden met de toenmalige naam Laurum. Op de plaats waar men een i vermoedt, zit een gaatje in de kaart.

- Ga het 1e fietspad scherp RA, langs een informatiepaneel over landgoed Bredius, dat vanaf 1824 is ontwikkeld door de familie Bredius.
- Sla direct schuin RA over het asfaltvoetpad, bij de kruising LA, na de brug en hek een halfverhard pad. Ga na de volgende brug het 1e pad LA, dan het 1e pad RA langs een hoogstamboomgaard.
- Ga aan het eind LA langs Natuur- en Milieueducatie Woerden, bij het asfaltfietspad RA. Houd rechts aan en volg het brede fietspad tot de klinkerweg, daar LA.
- Sla LA over de brug, daarna RA, Oostsingel. Ga het 1e asfaltpad schuin RA langs de volière en RD langs de singel. Links staat de watertoren uit 1906.
- Ga na het brugje RA over het grindpad. Houd rechts aan over het brugje, ga daarna RA. Ga bij de splitsing RD langs de ommuurde joodse begraafplaats uit 1856 met poortgebouw.
- Ga daar LA, bij de driesprong schuin RA. Steek aan het eind de weg over en ga LA langs de jachthaven.

Hier bevindt zich de ligplaats van replica's van twee Romeinse schepen, waarmee rondvaarten gemaakt kunnen worden. De 'Per Mare ad Laurium' is een reconstructie van het vrachtschip 'De Meern 1', waarvan de resten in 2003 in Utrecht Leidsche Rijn zijn opgegraven. De 'Fiducia' is een reconstructie van 'De Meern 6', een Romeinse punter.

- Houd rechts aan langs restaurant De Dukdalf, ga schuin LA over het zebrapad, dan RA en de 1e straat LA, Rijnstraat, waar doorheen tot in de jaren zestig de Oude Rijn stroomde.
- Ga de 1e straat RA, Korte St. Jansteeg, bij de kruising LA, Havenstraat. Op de hoek met de 1e straat rechts (Kerkplein) is het Stadsmuseum Woerden gevestigd.

Tegenover de ingang is met een hardstenen band de grens van het Castellum Laurium met een van de toegangen ervan aangegeven. De band loopt ook door de Kerktuin (ingang daarvan tussen de kerk en het museum). Het fort mat ongeveer 120 bij 85 meter. De huidige straat Kerkplein volgt de hoofdas ervan.

Op de archeologische afdeling van het museum zijn allerlei in Woerden opgegraven Romeinse voorwerpen te bezichtigen, zoals een ruitershelm, aardewerken en bronzen gebruiksvoorwerpen, molenstenen en een altaarsteen, gewijd aan de Syrische god Helagabalus.

- Ga de volgende straat RA, Hogewoerd (iets verderop aan de Havenstraat, links op nr. 9a, is restaurant Het Geheim van Woerden gevestigd).

Aan de rechterkant staat binnen het voormalige terrein van het Castellum Laurium de 14e-eeuwse NH Petruskerk.

Op de hardstenen band links op het plein, die de grens van het castellum aangeeft, staat informatie over het castellum, zijn bewoners, de Bataafse Opstand en de gevonden schepen.

Kort na de Bataafse opstand, waarbij het eerste fort uit 40 na Chr. is platgebrand, werd het castellum weer opgebouwd en was er het Romeinse garnizoen Cohors XV Voluntariorum gelegerd, bestaande uit 500 man vrijwillige infanteristen. Rond het jaar 150 werd het afgelost door het Cohors III Breucorum uit de Balkan.

- Loop RD over de Hogewoerd, steek aan het eind van het voetgangersgebied de weg over via het zebrapad en ga LA. Ga even later RA, de voetgangersingang van de parkeergarage.
- Ga na twee trappen RA, in de parkeergarage ofwel drive-in museum Castellum RA. Sla RA de hoek om, langs de foto's van de opgraving van de 'Woerden 7' in 2003.

Uniek is dat in dit vrachtschip roeibankdragers en bevestigingspunten voor roeiriemen werden aangetroffen, hét bewijs dat de Romeinen roeischoepen bouwden.

- Ga LA langs de tegenovergelegen wand met een muurschildering van de haven van Laurium met de schepen Woerden 7 en 1 door Ulco Glimmerveen.
- Aan de overkant van de parkeergarage zijn in giethars gegoten opgegraven voorwerpen te zien en meer naar rechts een fotowand met voorwerpen van de hier gelegerde soldaten.
- Verlaat niveau -1 via de uitgang Kerkplein bij het panorama van de spelende kinderen bij het geconserveerde achtersteven van de Woerden 7.
- Op niveau -2 bevindt zich een muurschildering van de handelsnederzetting (vicus) naast het castellum. Meer naar links zijn er uitvergrote foto's van 'gemmen' (halfedelstenen) en metaalvondsten te zien.
- Op de begane grond is tussen de twee liften de hier gevonden mantelspeld (fibula) in de vorm van een kikker tentoongesteld.
- Ga weer op straat LA, bij het plein RA en weer RA door de poort naar de binnenplaats van de voormalige kazerne uit 1790. Houd daar links aan.
- Ga aan het eind LA en volg de doorgaande weg langs korenmolen De Windhond uit 1755. Steek na de weg naar rechts de weg RD over.

Op de hoek naast de molen is het scheepswrak van de 'Woerden 2 = 6' gevonden. In de weg rechts, de Oranjestraat, zijn de boomstamkano's 'Woerden 3' en 'Woerden 5' ontdekt. Op het trottoir aan de overkant staat een replica van de Romeinse altaarsteen, die hier in 1988 is opgegraven en die in het Stadsmuseum is te zien. Het altaar is gewijd aan de Syrische zonnegod Sol Invictus Helagabalus en de godin Minerva, godin van de wetenschap, weefkunst en krijgskunst.

- Ga LA en de 2e straat RA, Prins Bernhardlaan, langs een keramieken joods monument. Ga aan het eind LA, Prins Hendrikkade.

In 1999 is in dit deel van de singel een zeer bijzondere bronzen ruitershelm gevonden. Deze helm, vermoedelijk uit omstreeks 200 na Chr., is in het Stedsmuseum te bewonderen.

- Ga aan het eind RA, even later (voor je Kasteel Woerden) weer RA. Volg het fietspad over de brug naar het station.

Praktische informatie

Kijken

Rondvaart met reconstructies van Romeinse schepen vanaf de jachthaven t.o. Westdam 2, romeinsschipwoerden.nl. Half apr. - begin okt. za 15.00 (reserveren!)

Stedsmuseum Woerden, Kerkplein 6, Woerden, 0348-431008, stedsmuseumwoerden.nl

Petruskerk, Kerkplein 5, Woerden, hervormdwoerden.nl. Open: 2e za v.d. mnd. (juli-aug. 2e en 4e za) 11.00-16.00, ook tijdens beklimming toren: zie beleefwoerden.com

Korenmolen De Windhond, Wilhelminaweg 1, 06 42051066, molendewindhond.nl

Eten en drinken

Kiosk + Döner Company op het station

Eetcafé Fabels, La Fontaineplein 31, Woerden, 0348 408 077, fabelswoerden.nl. Open: di t/m vr v.a. 11.30, za-zo v.a. 17.00

Restaurant Edge, Meer van Ancey 20, Woerden, 0348-769062, edgewoerden.nl

Theetuin Boomgaard De Oude Rijn, Leidsestraatweg 81, Harmelen, 06 54930531, boomgaarddeouderijn.nl

Chinees restaurant De Lange Muur, Utrechtsestraatweg 113, Woerden, 0348-412176, delangemuur.nl

Diverse horecagelegenheden in het centrum van Woerden

Overnachten

B&B De Oude Rijn, zie bij Eten en drinken

B&B Mourits Hoeve, Breeveld 15, Woerden, 0348-419674, mouritshoeve.nl

In Woerden: beleefwoerden.com

Openbaar vervoer

Woerden NS, spoorlijnen Utrecht-Rotterdam Centraal en Uitgeest-Rotterdam Centraal

Bushalte Harmelen Gerverscop, lijn 102 of 103 Utrecht-Woerden

Parkeren

Gratis parkeerterrein langs de Polanerbaan aan de zuidkant van de spoorlijn

Achtergrondinformatie

De route loopt voornamelijk door het buitengebied van Woerden, langs recreatieplas Cattenbroek, door polder Breeveld en langs de Oude Rijn. Aan het eind loopt de route door de historische binnenstad van Woerden, langs het Stedsmuseum en door de parkeergarage (Drive-in Museum) Castellum.

45 % onverhard.

NB Mocht er iets veranderd zijn in het veld of wat de horeca o.d. betreft, geef dat dan door via 'Jouw bijdrage' - 'Geef reactie'.

Deze wandeling is als pdf-bestand met topografische kaart en gps-track te vinden op Wandelzoekpagina: www.wandelzoekpagina.nl/wandeling/romeinse-veldtocht-woerden/16427/. Reactie, opmerkingen en aanvullingen zijn welkom op Wandelzoekpagina.

In de rijk geïllustreerde wandelgids 'Romeinse Veldtochten' beschrijft Marycke Naber zeven routes in het Limesgebied, de noordgrens van het Romeinse Rijk: langs reconstructies van Romeinse wegen, wachttorens en fundamenten van forten, en langs musea en dergelijke waar opgegraven Romeinse schatten te bezichtigen zijn. Historica Ester Smit heeft bij elk hoofdstuk boeiende themaverhalen geschreven over het dagelijks leven van de Romeinen en hun relatie tot de oorspronkelijke bewoners. De gids is te bestellen op www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

**DEZE WANDELING IS OPGENOMEN
IN EEN WANDELGIDS VAN
GEGARANDEERD ONREGELMATIG**

BESTEL DE MOOISTE WANDELGIDSEN OP WWW.GEGARANDEERDONREGELMATIG.NL

4 **Neem een abonnement!**
Meer dan 1500 wandelkaarten
www.wandelzoekpagina.nl/abonnement

**voor slechts
€ 12,50**